

Postadresse:

Favrskov Kommune
Vand og Natur
Skovvej 20
8382 Hinnerup

Tlf. 89 64 10 10

favrskov@favrskov.dk
www.favrskov.dk

**Naturvurdering vedrørende ansøgning om § 16
miljøgodkendelse på Houlbjergvej 29 A, 8870 Langå**

I forbindelse med ansøgning om § 16 miljøgodkendelse på landbrugsejendommen Houlbjergvej 29 A, 8870 Langå har Team Landbrug den 26. august 2022 anmodet Team Natur om at få foretaget en naturvurdering for den del af Houlbjerg Skov, som ifølge husdyrgodkendelse.dk, vil blive påvirket af det ansøgte med en merdeposition på minimum 1 kg N/ha/år. Team Natur har i forbindelse med behandlingen af sagen besigtiget denne del af skoven, som er ca. 12 ha og fremgår af kortudsnit 1 nedenfor med rød fladesignatur. Denne del af skoven benævnes som undersøgelsesområdet. På den baggrund er der foretaget en vurdering af skovens følsomhed over for ammoniakdeposition. Den berørte del af skoven er beliggende på matr. nr. 18b Houlbjerg By, Houlbjerg og 1b Houlbjerg By, Houlbjerg.

26. februar 2024

Sagsbehandler:

Heidi Brixen
Tlf. 89 64 52 31
heibr@favrskov.dk

Personlig henvendelse:

Favrskov Kommune
Teknik og Miljø
Torvegade 7
8450 Hammel

Sagsnr.

EMN-2023-01356

Dokumentnr.

3667140

Kortudsnit 1: fra husdyrgodkendelse.dk. Del af skoven som denne naturvurdering omhandler, er markeret med rød halvtransparent signatur (undersøgelsesområdet).

Favrskov Kommune har efterfølgende modtaget en revideret ansøgning fra ansøger den 23. november 2023. I den reviderede ansøgning er den totale emission fra husdyrbruget reduceret fra 4.341 NH₃-N/år til 3.421 kg NH₃-N/år. Reduktionen i emissionen medfører at en lidt mindre del af skoven bliver påvirket, sammenlignet med den første ansøgning. Det er dog Team Natur's vurdering, at undersøgelserne af skovens ammoniakfølsomhed, der er foretaget på baggrund af den første ansøgning, kan anvendes til vurdering af den nye ansøgning, fordi den del af skoven som jf. Husdyrgodkendelse.dk bliver berørt af den reviderede ansøgning, ligger inden for det oprindelige undersøgelsesområde.

Kategori III-natur - § 3 beskyttede heder, overdrev og moser samt ammoniakfølsom skov

Kategori III-natur er heder, moser og overdrev, som er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3, samt ammoniakfølsomme skove som der er defineret i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen.

Det fremgår endvidere af husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen, at kommunen i forbindelse med ansøgning om § 16 miljøgodkendelse skal foretage en konkret vurdering af, om der skal fastsættes vilkår om maksimal merdeposition for de enkelte forekomster af kategori III-natur, samt hvad det nødvendige krav til maksimal deposition skal være. Kravet må dog ikke være under en maksimal merdeposition på 1,0 kg N/ha/år.

Beregning i Husdyrgodkendelse.dk viser, at Houlbjerg Skov vil modtage en merdeposition på 3,2 kg N/ha/år samt en totaldeposition fra anlægget på 6,4 kg N/ha/år. Ifølge data fra DCE er baggrundsbelastningen med ammoniak fastsat til 12,8 Kg N/ha/år. Houlbjerg Skov vil derfor samlet set modtage 19,2 kg N/ha/år.

Da det ansøgte medfører en merdeposition som overstiger 1 kg N/ha/år, skal kommunen vurdere, om den berørte del af Houlbjerg Skov har status som kategori III-natur. Hvis undersøgelsen viser, at der er tale om ammoniakfølsom skov, skal kommunen endvidere fastsætte en tålegrænse for området, samt vurdere hvorvidt det ansøgte vil medføre en overskridelse af tålegrænsen.

Resultatet af HabitatVisions undersøgelser af Houlbjerg Skov:

Team Natur har i forbindelse med behandling af sagen hentet konsulentbistand ind fra firmaet Habitatvision til undersøgelse af skovområdets ammoniakfølsomhed.

Favrskov Kommune har den 3. marts 2023 modtaget rapport fra HabitatVision "Udvidet vurdering af ammoniakfølsomhed i Houlbjerg Skov i Favrskov Kommune". Rapporten er vedlagt denne udtalelse i bilag 2. I det efterfølgende anvendes der uddrag fra rapporten i denne vurdering fra Team Natur.

I forhold til redegørelsen for hvordan forskellige undersøgelser er udført og resultatet heraf henvises der til rapporten.

Den samlede vurdering af skovområdets følsomhed over for kvælstofdeposition kan findes i rapportens side 19-20. Her står der følgende:

” Samlet vurdering

Ifølge Gundersen og Johannsen (2016) er en skov ammoniakfølsom (jf. §2 nr. 3 i Bekendtgørelse nr. 2225 om godkendelse og tilladelse m.v. af husdyrbrug af 27.) når:

- ”der har været skov på arealet i lang tid (i størrelsesorden mere end ca. 200 år), så der er tale om gammel »skovjordbund«,*
- skoven er groet frem af sig selv på et naturareal, fx tidligere hede, mose eller overdrev, så jordbunden ikke har været dyrket mark inden for en periode svarende til perioden for gammel »skovjordbund« (dvs. i størrelsesorden mere end ca. 200 år), eller*
- der i skoven er forekomst af naturskovindikerende eller gammelskovsarter, som er medtaget på listen over arter, der er brugt ved prioritering af naturmæssigt særligt værdifulde skove omfattet af skovlovens § 25, og arterne har væsentlig, definerende betydning for skovens naturværdi.”*

Det undersøgte skovområde vurderes til at kunne kategoriseres som ammoniakfølsom natur, fordi skoven fremtræder på alle nyere ortofoto samt på historiske kort, som går tilbage til 1760-1841. Det vurderes, at skoven har en ubrudt skovkontinuitet, som kan gå mange hundrede år tilbage. Dette faktum afspejles ligeledes i den registrerede vegetation, hvor der blev fundet et stort antal gammelskovsarter. Ikke alene er der tale om mange gammelskovsarter, men hyppigheden og volumen af disse gammelskovsarter var påfaldende.

Det vurderes ikke at jordbundstypen, som er moræneler, gør at skoven er mere eller mindre følsom overfor kvælstofdeposition. Det afspejles også i de officielt angivne tålegrænser, hvor der ikke er forskel på tålegrænsen for fx Bøg på mor, som typiske er på sandbund og Bøg på muld, som typisk er på lerholdig jordbund. Mange af de organismer, som er mest sensitive overfor kvælstofforurening er mosser og laver, som stort set ikke er afhængige af jordbundstypen. Mosser og laver modtager alt næring og vand fra luften.

Det vurderes at øget kvælstofdeposition på lang sigt vil begunstige de konkurrencesterke arter på bekostning af sjældne arter fx Tvespidset sækmos, stjernearter samt Wulf-gammelskovsarter. En ændring i artssammensætningen af skovbundsfloraen er observeret fra 7-10 kg N/ha/år (Falkengren-Grerup og Diekmann 2003). På samme måde vurderes, at de registrerede laver kan udkonkurreres af nitrofile arter ved øget kvælstofdeposition. Et svensk studie viser en negativ påvirkning af kvælstofdeposition på lavpopulationen allerede fra 5-10 kg N/ha/år.

Baggrundsbelastningen er, for nyest tilgængelige data fra DCE for perioden 2018-2020, beregnet til 12,5 kg N/ha/år. Baggrundsbelastningen i skovrande er typisk en

del større (Gundersen og Johannsen 2019). Derfor er tålegrænsen allerede overskredet for skoven med den aktuelle baggrundsbelastning.

Konklusion

Det vurderes, at en øget ammoniakdeposition på lang sigt vil have en negativ påvirkning på forekomsten af de naturtypespecifikke planter og laver, og dermed på habitatnaturen.

Tålegrænsen, med hensyn til luftbåren kvælstofdeposition for de registrerede habitatnaturtyper, er 10-20 kg N/ha/år. Med den omfattende forekomst af værdifulde og følsomme arter vurderes det at der skal anvendes en tålegrænse på 7,0 kg N/ha/år, som kan sikre den langsigtede stabilitet af skovnaturen. Dette er betydeligt mindre end den nuværende baggrundsbelastning som er på 12,5 kg N/ha/år.”

Team Naturs bemærkninger til sagen

Allerførst skal det bemærkes, at DCE har opdateret data for fastsættelse af baggrundsbelastningen, efter at HabitatVision afleverede deres rapport til Favrskov Kommune den 3. marts 2023. Gældende data for baggrundsbelastningen er nu beregnet til 12,8 Kg N/ha/ år (2019-2021) og ikke 12,5 Kg N/ha/år (2018-2020) som oplyst i rapporten. Favrskov Kommune har på den baggrund foretaget de nødvendige opdateringer af data i denne vurdering, således at påvirkningen på ammoniakdeposition beregnes korrekt.

Efter at have gennemgået rapporten og besøgt skovområdet den 15. maj 2023, tilslutter Team Natur sig HabitatVisions vurdering af Houlbjerg Skov som værende ammoniakfølsom. Til grund for vurderingen ligger, at såvel kortfortegnelser og data fra besigtigelserne viser, at det pågældende skovområde i Houlbjerg Skov kan karakteriseres som gammel skov med en høj naturværdi.

I forhold til kortfortegnelser og luftfoto, så er det dokumenteret, at området har været skovbevokset, fra selskabskortet blev udarbejdet i perioden 1768-1805 og frem til i dag. Data fra besigtigelserne i området har endvidere vist, at området rummer 18 af de såkaldte Wulf-gammelskovsarter samt 2 arter, der er opført på listen over arter, der er brugt ved prioritering af naturmæssigt særligt værdifulde skove omfattet af skovlovens § 25. Gammelskovarterne dominerer skovbundsvegetationen i løvskoven, hvilket indikerer, at der er tale om en gammel og biologisk meget værdifuld skov.

Skoven er i Kommuneplan for 2021-31 for Favrskov Kommune udpeget som særlig værdifuldt naturområde, økologisk forbindelse, skov med dokumenteret naturværdi og som særligt værdifuld skov. Skoven er ikke udlagt til rekreativt område, ligesom den ikke er omfattet af udpegning som værdifulde kulturmiljøer i Kommuneplanen.

Der løber et beskyttet dige omfattet af museumslovens § 29a langs med skovbrynet mod vest i skel mellem skoven på matr. nr. 18b Houlbjerg By, Houlbjerg og 1b Houlbjerg By, Houlbjerg, hvilket også understøtter vurderingen af, at der er tale om

gammel skov. Der er ikke registreret andre fredede fortidsminder i området.

Skovområdet er ikke fredet eller omfattet af en handleplan for naturpleje af området og Favrskov Kommune har på nuværende ikke viden om, at der foretages anden drift af området end konventionel skovdrift.

I forhold til undersøgelse af andre kvælstofbidrag kan det oplyses, at der ikke er anlagt vådområder eller minivådområder i den berørte del af skoven.

Som det fremgår af rapporten, modtager skovområdet vand fra de tilstødende marker beliggende vest for skoven via dræn, som leder vand til Houlbjergskov Bæk. HabitatVision har undersøgt, hvorvidt der er tegn på, at tilledningen af drænvand påvirker skovens tålegrænse. På side 16 i rapporten redegøres der for resultatet af undersøgelse, hvor der blandt andet står følgende:

"De undersøgte skovbække, som modtager vand fra markdræn, har typisk arbejdet sig ned i terrænet (Figur 8). Det meste af strækningen med bække ligger 2-3 meter under terræn. I øvrigt er store dele af strækningen mæandreende.

På undersøgelsestidspunktet var der ingen forekomster af planter i vandløbet. Hvorimod de forekom på vandløbsbrinkerne. Under gennemgang af bæk-strækningerne observeredes der ikke påfaldende store forekomster af nitrofile arter, som kan forklares af en næringspåvirkning fra markarealet. De dominerende arter langs bæk-strækningerne er Akselblomstret-star, Mosebunke, Vorterod, Almindelig rapgræs og små individer af Ask. Alle er arter, som er typiske i Elle-askesumpe langs vandløb.

Helt oppe mod marken ca. 5 meter fra tilhørende drænrør blev der observeret hyper- eutrofe forhold i vandet med store forekomster af baktieribelægninger (Lammehaler) (Figur 8). Det tyder på, at bækken og vandet modtager store næringsmængder allerede. Der er imidlertid ikke noget tegn på, at næringsstofferne fra vandet forplanter sig i resten af skoven. Dette skyldes sandsynligvis, at bækkene er så langt under skovniveau, at de ikke beriger resten af skoven med næring. Dette betyder, at bækkene og markdræn ikke påvirker skovens tålegrænse."

På baggrund af resultatet fra undersøgelserne er der Team Naturs vurdering, at drænvandet ikke har nogen væsentlig påvirkning på skovens tålegrænse, fordi der ikke er tegn på, at vegetationen i skoven påvirkes væsentligt. Alt tyder desuden på, at drænvandet udelukkende ledes direkte ud af skovområdet via veldefinerede vandløbsrender, hvorfor der ikke er risiko for, at næringsstofferne fra markdræn kan påvirke andre dele af skoven end selve vandløbet og de vandløbsnære områders artsammensætning væsentligt.

I forhold til fastsættelse af områdets ammoniak-tålegrænse, er der lagt vægt på en række indikatorer for skovens samlede sårbarhed og naturkvalitet, som omfatter undersøgelse af skovområdets karplanter, mosser, laver og skovstruktur. I

rapporten findes lister over alle de arter, der er fundet i forbindelse med undersøgelsen, samt alt data fra skovstrukturanalysen. Der er desuden foretaget en undersøgelse af områdets jordbund, som ifølge GEUS består af ensartet moræneler.

Ud af de i alt 93 arter af karplanter der er registreret i skovområdet, er 35 af dem stjernearter, der er følsomme overfor en forringelse af naturtilstanden. Stjernearter og gammelskovsarter har en høj hyppighed og volumen i skovbundsvegetationen. Artslisten tæller blandt andet arter som kambregne, der er forholdsvis sjældne i Favrskov Kommune, blåbær, stor fladstjerne, skovhullæbe, skovsyre, skovviol, håret frytle, lyngsnerre, almindelig mangeløv, lægeærenpris, majblomst, skovarve, skovgaltetand, bredbladet mangeløv, skovmærke, smalbladet mangeløv, vedben, miliegræs, kærnerre, fjerbregne, almindelig gedeblad og bølget bunke.

Fundet langs det vestlige skovbryn af ammoniak-robuste arter i skovkanten såsom stor nælde, skvalderkål og feber-nellikerod, der favoriseres af øget tilgængelighed af næringsstof, og som har Ellenbergværdier for N i den højeste ende af skalaen (7 og 8), indikerer en sårbarhed for den nuværende ammoniakdeposition. Ligeledes er der fundet almindelig væggelav, hvilket også indikerer at skovnaturtyperne langs med det vestlige skovbryn, allerede bliver negativt påvirket af den nuværende ammoniakdeposition.

I undersøgelsen blev der fundet 24 arter af mosser, heraf to arter som anvendes i den danske skovovervågning, hhv. Stor stammemos og Almindelig køllemos, som begge indikerer værdifuld skovnatur. Der er desuden fundet to mosarter på jord, som ifølge rapporten er relativt sjældne i Favrskov Kommune. Det drejer sig om Tvespidset sækmos (*Calypogeia fissa*) og Taksbladet-rademos (*Fissidens taxifolius*). På enkelte stammer blev der registreret Stor låddenhætte (*Ulotophyllanthus*), som også er relativt sjældne i hele regionen. Under besigtigelsen blev det bemærket, at der langs skovkanten var større dækning af de næringstolerante mosser Forskelligbladet vortetand (*Kindbergia prolunga*) og Almindelig kortkapsel (*Brachythecium rutabulum*) på jorden. Disse mosser har en indikator værdi for næring på hhv. 6 og 8 (Siebel 2005). Indikatorværdierne er baseret på eksperter vurdering af arternes forekomst i landskabet. Værdierne går fra 1-9 og har ingen enhed. Høje værdier på fx 8 og 9 indikerer at mosserne er tilpasset eutrofe forhold og modsat ses arter med værdier på 1 og 2 kun under oligotrofe forhold. Arten Skov-jomfrukapsel (*Polytrichastrum formosum*) med en indikatorværdi for næring på 4 blev observeret hyppigere længere inde i skoven. Dette tyder på, at den eksisterende kvælstofbelastning allerede har påvirket skovøkosystemet negativt.

Inden for Undersøgelsesområdet er der desuden fundet to arter af epifytiske laver, Almindelig skriftelav (*Graphis scripta*) og Åben prikortelav (*Pertusaria hynenaea*), som er kendt for at være ammoniakfølsomme.

Fund af sjældne arter i Houlbjerg Skov

Team Natur har foretaget en gennemgang af eksisterende viden, og har fundet, at

der ikke er kendskab til forekomster af de særligt beskyttede arter i Houlbjerg Skov, der er optaget på habitatdirektivets bilag IV, inden for en afstand af 1 km fra husdyrbruget.

Nærmeste fund af arter opført på Habitatdirektivets bilag IV er dværgflagermus og brunflagermus. Begge arter er fundet i skovbrynet hørende til Houlbjerg Skov ca. 1,9 km sydøst for husdyrbruget. Registreringen stammer fra en VVM-rapport, som BaneDanmark har fået udarbejdet i 2015. Data er ikke tilgængelig på Danmarks Miljøportal eller arter.dk, men ligger lokalt i Favrskov Kommunes eget WebGIS. I samme undersøgelse er der også fundet sydflagermus, ved en mindre bevoksning ca. 2,2 km øst for husdyranlægget. Det kan desuden ikke afvises, at der herudover findes flere arter af flagermus i tilknytning til skoven.

Hele Houlbjerg Skov vurderes at være et potentiel raste-, yngle – og/eller fourageringssted for arter af flagermus, dog med undtagelse af områder med tætte nåletræsbevoksninger.

Den vedboende svamp *Kneiffiella barba-jovis* (syn: *Hyphodontia barba-jovis*), der også går under det danske navn Skægget Tandsvamp, er fundet i den nordlige del af Houlbjerg Skov ca. 1,3 km nordøst for husdyrbruget. Fundet er gjort i forbindelse med en kommunal kortlægning af naturindholdet i udvalgte skove i Favrskov Kommune i 2010 og er registreret på hjemmesiden svampe.databasen.org. Skægget Tandsvamp er opført på den danske rødliste i kategorien næsten truet (NT). Grundet afstanden mellem husdyranlægget og den lokalitet hvor svampen er fundet, vurderes det ansøgte ikke direkte at påvirke det aktuelle individ. Svampen er kun fundet et enkelt sted i skoven, på en såkaldt nøglelokalitet langs en bækkeløft, der rummer en særlig højere artsdiversitet af flora og funga. Det er efter Team Naturs vurdering, ikke særligt sandsynligt at svampen findes i den del af skoven som påvirkes af den aktuelle husdyrbrugsag.

Endeligt fremgår det af DOF-basen, at Houlbjerg Skov rummer et rigt fugleliv med de fuglene Sortspætte og Grønspætte der begge er opført i kategorien sårbar (VU) på Den Danske Rødliste.

Skovstrukturen er undersøgt i tre delområder langs med det vestlige skovbryn, som repræsenterer løvskovområdet. Skovstrukturen er tydelig præget af skovdrift i det meste af skoven. Bøgeskoven fremstår næsten som en bøgesøjlehal med ensartede og lige stammer i det meste af skoven. I størstedelen af skoven er den naturlige underskov og busklag fraværende.

Den gennemsnitlige DBH af de målte træer med DBH > 20 cm var 51 cm. Ud fra disse målinger samt den gode bonitet vurderes det, at træerne, som dominerer i skoven, er 60-80 år gamle. Der findes ingen meget store træer også kaldet veterantræer eller mega-træer med DBH > 80 cm. Den største stamme havde således en DBH på 70 cm.

Diameteren på de registrerede stød var 60 og 62 cm i delområde 1 og 2, hvilket er det typiske i skoven. I delområde 3 var der foretaget nogle rydninger i forbindelse med drængrøfter, og dermed var stødene mindre. De registrerede stød havde forskellige aldre (Tabel 3 og Figur 7 i rapporten i bilag 2), hvilket viser, at der er tale

om plukthugstdrift i bevoksningen, og at der løbende fældes og udtages stammer.

Det blev dog også fundet mindre områder fx langs skovbække og grøfter, hvor der findes dele med fravær af intensiv skovdrift.

På baggrund af undersøgelsen vurderes skovområdet at have en høj naturværdi med veludviklede skovnaturtyper på hovedparten af arealet, som rummer en rig sammensætning af karplanter, mosser og epifytiske laver. Søgning i databaser har desuden vist, at der tidligere er fundet en sjælden svamp, samt sjældne arter af flagermus og fugle i Houlbjerg Skov som enten er omfattet af Habitatdirektivets Bilag IV eller opført på Den Danske Rødliste. Størstedelen af bevoksningen i Undersøgelsesområdet er en mosaik af skovhabitatnaturtyperne Bøg på muld (habitatnaturtype 9130) og Ege-blandskov (Habitatnaturtypen 9160), men der findes også et område i den østlige del af undersøgelsesområdet med nåletræsplantage og skovmose. Selv om området drives forstligt og derfor ikke rummer meget gamle træer, findes der alligevel epifytiske arter af mos og laver, hvoraf en del af mosserne er relativt sjældne. Områderne er generelt domineret af arter, som er følsomme over for ammoniakdeposition, hvilket vidner om at hovedparten af skovnaturtyperne inden for undersøgelsesområdet ikke er næringsstofbelastet i væsentlig grad. Som det fremgår i gennemgangen fra undersøgelserne af de enkelte artsgrupper ovenfor, så er det kanten af det vestligste skovbryn, der modtager den højeste ammoniakdeposition, dog tydeligt påvirket af ammoniakdepositionen, hvilket ses ved, at der her er en højere andel af næringselskende arter. Denne tendens gør sig gældende for såvel karplanter, mosser og laver. Det er derfor forventningen, at en øget kvælstofbelastning vil påvirke skovøkosystem og skovbiodiversiteten negativt i hele skovområdet, ved at de nøjsomme arter på sigt trænges tilbage, fordi de bliver udkonkurreret af nitrofile arter. På sigt forventes en øget ammoniakdeposition desuden at resultere i en forsurening af jordbunden, hvilket også vil medføre en negativ påvirkning på skovens artsammensætning.

Det er Team Naturs vurdering, at den ansøgte udvidelse af husdyrbruget ikke vil medføre en påvirkning på den økologiske funktionalitet for brunflagermus, dværgflagermus, sydflagermus og eventuelt andre arter af flagermus. Ligeledes vurderes det ansøgte ikke at påvirke Skægget Tandsvamp, Grønspætte eller Sortspætte. Tilstedeværelsen af de sjældne arter understøttet vurdering af at Houlbjerg Skov, udgør et værdifuldt levested for mange arter, der er tilknyttet netop skovnaturtyperne.

Som det fremgår af notat fra Københavns Universitets "Ammoniakfølsomme skove – kortlægning og vejledning" fra november 2016, så modtager vestvendte skovbryn mod åbent land højere deposition end inde i skoven på grund af den turbulens, der opstår ved den pludselige ændring i landskabets ruhed. Beregninger af baggrundsdeposition og merdeposition tager hensyn til at skoven har en anden ruhed end det åbne land, men kan ikke indregne den større deposition i randen. For løvskov kan forøgelsen udgøre nogle få kg N/ha/år de første 25-50 m fra

skovkanten. Denne randeffekt er medvirkende årsag til, at tålegrænsen er fastsat til et lavt niveau.

Tålegrænsen, med hensyn til luftbåren kvælstofdeposition, er for habitatnaturtyperne 9130 og 9160 10-20 kg N/ha/år ifølge notat fra DCE "Opdatering af empiriske baserede tålegrænser" (Bak 2018). Det fremgår endvidere af fodnote 9 i notatets Tabel 1, at den massebalancebaserede tålegrænse, der sikrer langsigtet stabilitet, kan være væsentligt lavere, ned til 7 kg N/ha/år (Bak 2018).

Ansøger har tidligere i ansøgningsprocessen spurgt ind til, hvorfor områdets score på skov HNV-kort ikke indgår i vurderingen.

Skov HNV-kortet er et kortgrundlag, som ud fra eksisterende data viser, hvor vi har de mest værdifulde skove for biodiversiteten og som dermed kan bruges til at prioritere indsatsen for at beskytte skovenes biodiversitet. De værdier som vises på HNV-kortet, ligger i intervallet 1 til 19 - jo - højere værdi, jo højere er biodiversiteten. Miljø- og Fødevareklagenævnet har i en tidligere afgørelse nævnt skov HNV-kortet som én af de oplysninger, kommunen kan vælge at inddrage i vurderinger af ammoniakfølsomme skove.

Fordi datamodellen bygger på eksisterende data, er den følsom over for manglende data. Dette gælder for parametre som "Habitatnatur", "Kortlagt natur" og "Skovstruktur", som kun er retvisende for skovområder, hvor der tidligere er indberettet data fra artsovervågning og kortlægning af habitatområder, beskyttet natur, § 25-skove, naturskove og egekrat, inden dataudtrækket til datamodellen blev foretaget. Mangler der data vil modellen underestimere HNV-scoren.

Ifølge Favrskov Kommunes oplysninger er det Københavns Universitet, der har været ansvarlig for vedligehold af datamodellen. Skov HNV-kortet er ikke opdateret siden 2021 og der er ikke umiddelbart udsigt til en ny opdatering, fordi bevillingen til projektet er stoppet. Det er Favrskov Kommunes vurdering, at datagrundlaget fra artsovervågningen og kortlægning, som ligger til grund for beregningerne for Houlbjergskov, er så mangelfuld og HNV-scoren så upræcis, at den ikke kan anvendes i vurderingen af tålegrænsen for den aktuelle sag.

Konklusion på Team Naturs vurdering

På baggrund af sagens oplysninger tilslutter Team Natur sig HabitatVisions vurdering af den fastsættelse af tålegrænsen på de 7,0 Kg N/ha/år. Til grund for Team Naturs vurderingen ligger, hensynet til bevarelse af skovens laver og mosser som følsomme over for kvælstofnedfald hvis tålegrænse ligger i intervallet 5-10 kg N/ha/år (Bak, 2018, Bak 2012 og Gundersen 2016). Der er desuden lagt vægt på hensynet til bevarelse af skovnaturtypernes artssammensætning og artsfordeling, som rummer en underskov domineret af gammelskovsarter og stjernearter, hvilket indikerer at der er tale om gammel værdifuld skovnatur, som ikke er belastet af næringsstoffer. Endeligt er der lagt vægt på, at den beregnende deposition i modellen i Husdyrgodkendelse.dk ikke tager højde for, den øgede deposition som afsættes i de første 25-50 meter fra skovkanten i vestvendte skovbryn (Bak 2018), samt det faktum at artsammensætningen langs med den vestligste del af

skovbrynet viser tegn på nærringsstofbelastning, ved en højere forekomst af arter der er tilpasset mere eutrofe forhold.

Det har dog ikke været muligt at finde tidligere afgørelser fra Miljø- og Fødevareklagenævnet, der behandler tilfælde hvor ammoniaktålegrænsen for kategori III-skov er fastsat under den generelle ammoniaktålegrænse på 10-20 Kg N/ha/år. Ansøgers advokat har i skrivelse af den 14. juli 2023 påpeget, at fastsættelse af ammoniaktålegrænsen til under det generelle tålegrænse interval på 10,0-20,0 kg N/ha/år er tvivlsom, fordi der endnu ikke findes en fastlagt praksis herfor. Grundet tvivl om praksis, har Favrskov Kommune valgt at fastsætte tålegrænsen til den nedre grænseværdi på 10,0 kg N/ha/år, ud fra den betragtning, at den retningsgivende praksis fra Miljø- og Fødevareklagenævnet i sine tidligere afgørelser ikke har signaleret, at tålegrænsen kan ligge under det generelle tålegrænseinterval. På denne baggrund vurderer Favrskov Kommune, at en fastsættelse af tålegrænser under det generelle tålegrænseinterval ikke vil være i overensstemmelse med praksis.

Da baggrundsbelastningen er på 12,8 Kg N/ha/år, er det Team Naturs vurdering, at områdets tålegrænse er overskredet. Der kan derfor ikke meddeles tilladelse til en merdeposition som overstiger 1 kg N/ha/år.

Venlig hilsen

Heidi Brixen
Natur- og miljømedarbejder

Bilag 1: Lovgrundlag for vurdering af Kategori III-natur

Bilag 2: Udvidet vurdering af ammoniakfølsomhed i Houlbjerg Skov i Favrskov Kommune

Referencer:

Opdatering af empirisk baserede tålegrænser, Jesper L. Bak, DCE, 2018

Ammoniakfølsomme skove – kortlægning og vejledning, Gundersen, Per; Johannsen og Vivian Kvist, KU, 2016

Notat om ammoniakindsatsen, Jesper Bak og Rikke Albrechtsen DCE, 2012

Bilag 1 Lovgrundlag for vurdering af Kategori III-natur

Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens definition på kategori 3-natur

I husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 2, nr. 3, er fastsat følgende definition af kategori 3-natur:

"3) Kategori 3-natur: De ammoniakfølsomme naturtyper, der ikke er omfattet af kategori 1-natur eller kategori 2-natur, og som er beliggende uden for Natura 2000-områder, i form af

- a) heder, der er omfattet af § 3 i lov om naturbeskyttelse,
- b) moser, der er omfattet af § 3 i lov om naturbeskyttelse,
- c) overdrev, der er omfattet af § 3 i lov om naturbeskyttelse, og
- d) ammoniakfølsomme skove, hvorved forstås arealer, der er større end 0,5 ha og mere end 20 m brede, og som er bevokset med træer, der danner eller inden for et rimeligt tidsrum vil danne en sluttet skov af højstammede træer, og
- i) hvor der har været skov på arealet i lang tid (i størrelsesorden mere end ca. 200 år), så der er tale om gammel »skovjordbund«,
- ii) hvor skoven er groet frem af sig selv på et naturareal, f.eks. tidligere hede, mose eller overdrev, så jordbunden ikke har været dyrket mark inden for en periode svarende til perioden for gammel »skovjordbund« (dvs. i størrelsesorden mere end ca. 200 år), eller
- iii) hvor der i skoven er forekomst af naturskovindikerende eller gammelskovsarter, som er medtaget på listen »Arter, der er brugt ved prioritering af naturmæssigt særligt værdifulde skove omfattet af § 25 i lov om skove«, og hvor arterne har væsentlig, definerende betydning for skovens naturværdi. Listen er tilgængelig på Miljøstyrelsens hjemmeside www.mst.dk.

Ved vurderingen af, om der skal stilles krav til den maksimale deposition af ammoniak, skal kommunen i henhold til husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 36, stk. 5, inddrage følgende forhold:

- "1) det pågældende naturområdes status i kommuneplanen, herunder særligt om det er omfattet af kommuneplanens udpegning af særlige værdifulde naturområder, rekreative områder og/eller værdifulde kulturmiljøer, samt kommuneplanens retningslinjer for varetagelsen af naturbeskyttelsesinteresserne, de rekreative interesser og de kulturhistoriske interesser,
- 2) om det pågældende område er omfattet af fredning, handleplan for naturpleje eller anden planlagt naturindsats,
- 3) det pågældende naturområdes naturkvalitet og
- 4) kvælstofbidrag til området fra andre kilder, herunder om der er tale om et minivådområde eller et vådområde, som er udlagt med henblik på kvælstoffjernelse fra landbrugsjord, eller om området i øvrigt er påvirket fra markbidrag, eller for så vidt angår skove om de gødskes."

Efter husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 34, stk. 1, nr. 2, skal kommunen vurdere, om den ansøgte etablering, udvidelse eller ændring efter § 16 a kan indebære væsentlig virkning på miljøet, herunder i forhold til omgivelsernes sårbarhed og kvalitet, i forhold til bl.a. natur med dens bestande af vilde planter og dyr og deres levesteder.

Efter husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 24, stk. 1, jf. stk. 2, kan kommunalbestyrelsen ikke godkende etablering, udvidelse eller ændring af et husdyrbrug efter husdyrbruglovens § 16 a, hvis husdyrbruget med det ansøgte kan indebære væsentlig virkning på miljøet, som ikke kan imødegås med vilkår. Virkningen anses i alle tilfælde for væsentlig, hvis beskyttelsesniveauet for bl.a. ammoniak, jf. §§ 25-30 og bilag 3, pkt. A, ikke kan overholdes.